

INFORMACJA PRASOWA z dn. 6/11/2018

Wydarzenie: Debata Ekspercka dn. 6/11/2018 **pt. *Zmiany demograficzne a system emerytalny - czy wiek emerytalny jest anachronizmem ?***

Prezentacja wiodąca: dr Paweł **Strzelecki** (Instytut Statystyki i Demografii, SGH)

Paneliści: prof. Krzysztof **Rybiński** (Chief Ideator, Synerise S.A.)
 dr Marcin **Kawiński** (Katedra Ubezpieczenia Społecznego, SGH)

Prowadzący: dr Stanisław **Kluza** (Prezes, Instytut Debaty Eksperckiej i Analiz)

Kluczowe zagadnienia:

1. Czy obecny system emerytalny (lub jego niewielka modyfikacja) jest w stanie zabezpieczyć zarówno stabilność finansową jak również i adekwatny poziom świadczeń w Polsce za 15-20 lat?

Strzelecki	Rybiński	Kawiński	Kluza
TAK, w horyzoncie 15 lat, później nie	NIE	raczej NIE	NIE

2. Czy w **nowoczesnym systemie emerytalnym** powinno się **znieść próg wieku emerytalnego** na rzecz dobrowolnego przejścia na emeryturę po uzyskaniu wpłat gwarantujących minimalne świadczenie?

Strzelecki	Rybiński	Kawiński	Kluza
TAK	TAK, ale	raczej TAK	TAK

3. Czy PPK (propozycja rządowa) są właściwym narzędziem z perspektywy połączenia celów: poprawy zabezpieczenia emerytalnego w przyszłości i stymulacji wzrostu gospodarczego w Polsce?

Strzelecki	Rybiński	Kawiński	Kluza
NIE	NIE, ale	NIE	NIE

Wybrane komentarze:

Kluza: *„Jedynie w przypadku głębokich zmian na rynku pracy i pozytywnego bilansu migracji, Polska ma jakąś szansę na stopniowe reformy i podtrzymywanie obecnego systemu emerytalnego. Z drugiej strony, taki punkt wyjścia, to szansa na całościowe spojrzenie na reformę systemu emerytalnego i zaproponowanie kompleksowego NOWOCZESNEGO systemu emerytalnego, który będzie odpowiedzią na wydłużenie czasu życia, zmiany strukturalne na rynku pracy, niską dzietność i wysoki koszt wychowania dzieci przez rodziców. Osią nowego rozwiązania powinno być zniesienie wieku emerytalnego, na rzecz elastycznej możliwości*

przejścia na emeryturę po zgromadzeniu składki, która daje prawo do przynajmniej emerytury minimalnej." Więcej przykładów konstrukcji tego rozwiązania omówiono na seminarium.

Strzelecki: „Minimalny poziom zaufania do stabilności regulacji i instytucji świadczeń jest niezbędny niezależnie od poglądów na optymalny system. Wszelkie reformy powinny mieć charakter ewolucyjny. Wbrew głosom na rzecz likwidacji ZUS chciałbym, aby ta instytucja ciągle istniała za 30 lat, choć niekoniecznie musi stosować powszechny wiek emerytalny”

Kawiński: „Obecny system emerytalny bazuje na rynku pracy i rynku kapitałowym. Oba te rynki przechodzą metamorfozę, której można przewidzieć kierunek, ale nie dynamikę. Przy założeniu ceteris paribus, względna stabilność jest do utrzymania, natomiast adekwatność z założenia nie.”

Rybiński: „Tak jak marketing przeszedł ewolucję od szerokich grup docelowych do personalizacji (bazującej na wielu danych o konsumencie), taka sama ewolucja powinna nastąpić w systemie emerytalnym. Prawo do emerytury powinno być funkcją wielu zmiennych opisujących obywatela.”

Strzelecki: Są dwa podejścia do myślenia o zabezpieczeniu emerytalnym: uniwersalne (dochód oparty o minimum informacji) i dostosowywanie świadczenia oparte na indywidualizacji. Polska wybrała drugie rozwiązanie i powinniśmy je rozwijać.

Kawiński: „Z prof. Tadeuszem Szumliczem proponowałem wiele lat temu minimalne uprawnienia emerytalne (zapewniające świadczenie wyższe niż minimalna emerytura), jako warunek przejścia na emeryturę, dopiero po przekroczeniu określonego wieku (np. 67 lat) przysługiwałaby emerytura minimalna. Technicznie jest to do zrobienia, problem jest bardziej behawioralny.”

Rybiński: „Jest kilka sposobów rozwiązania problemu starzenia się społeczeństwa w kontekście emerytur: Pieniądże:

1. Zmiany w systemie edukacji (dlaczego ciągle potrzeba 20 lat edukacji do wyprodukowania magistra, który nie ma kompetencji potrzebnych na rynku pracy).

2. Dlaczego trzeba przejść na emeryturę w wieku 60/65 lat gdy rośnie oczekiwana długość życia w dobrym zdrowiu. Koncepcję wieku emerytalnego należy zastąpić koncepcją osiągnięcia oszczędności gwarantujących wypłatę minimalnego świadczenia, ale w demokracji senioralnej należy wprowadzić do konstytucji zabezpieczenia uniemożliwiające zmianę zasad gdy wyborcy w wieku seniora staną się dominującą grupą społeczną

3. Automatyzacja wspierana przez sztuczną inteligencję redukuje bazę od której płaci się ZUS, można rozważyć jakąś formę utrzymania tej bazy, ale jest to skomplikowane księgowo. Podatek od automatyzacji może jednocześnie uniknąć nadmiernych inwestycji w automatyzację (gdzie główne korzyści to uniknięcie płacenia pensji i ZUS).”

Rybiński: „Nie tylko pieniądze się liczą:

4. W gospodarce senioralnej od wzrostu gospodarczego ważniejsza jest jakość tego wzrostu. Np. nie ma milionów młodych ludzi, którym trzeba wybudować mieszkania, ale miliony seniorów, którzy potrzebują opieki (zdrowotnej i socjalnej), odpowiednio dostosowanej komunikacji, wspólnych przestrzeni spędzania czasu etc. Tego typu inwestycje, które mają niski mnożnik, mogą znacząco podnieść jakość życia seniora bez konieczności uzyskania wyższej emerytury.

5. Sztuczna inteligencja ma mniejszy wpływ na tempo wzrostu gospodarczego, ale znacznie większy na poprawę jakości życia. Np. autonomiczny samochód może nie wpłynąć znacząco na wzrost PKB (analizy pokazują różne kierunki wpływu), ale dostępna kosztowo TaaS znacznie poprawi mobilność seniorów, diagnozy-AI podniosą jakość leczenia etc. Inwestycje w AI mogą być bardziej korzystne dla seniorów niż podnoszenie emerytur (gdy rozpatrujemy alternatywne kategorie wydatków).”

Strzelecki: „Problemem w zmianie filozofii ku indywidualizacji świadczeń emerytalnych jest komunikacja społeczeństwu celów tych zmian. Uelastycznienie wieku wydaje się naturalne ekspertom, ale pozostaje przewyciężanie „tyranii status quo”. Zróżnicowany wiek emerytalny może być we wstępnej fazie elementem komunikowania społeczeństwu potrzeby indywidualizacji świadczeń.”

„Podejście do wypłaty świadczeń w PPK może być pułapką utrzymującą młodych emerytów w przeświadczeniu, że w miarę wysokie świadczenia będą dożywotnią emeryturą. Niestety dla osób powyżej 70-tki - kiedy pieniądze będą najbardziej potrzebne i nie będzie możliwości dorabiania - świadczenie będzie bardzo niskie”

Kluza: „Konstrukcja PPK bardziej przypomina narzędzie fiskalne niż emerytalne. Dla przedsiębiorstw przypomina bardziej podatek, makroekonomicznie nie rozwiązuje długookresowych nierównowag systemu emerytalnego, z perspektywy obywateli nie budzi zaufania po tym, co się stało z OFE.”

Kawiński: „Świadczenia z bazowego systemu emerytalnego będą maleć w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia. PPK, świadomie albo nie, określa granice odpowiedzialności państwa za wysokość emerytury, jak również potwierdza niemożność zapewnienia gwarancji w systemie kapitałowym. Gwarancje takie były w OFE, ale zostały zlikwidowane, obecnie jedyną gwarancją w bazowym systemie emerytalnym jest emerytura minimalna. PPK moim zdaniem służy wyznaczeniu granicy odpowiedzialności państwa za wysokość emerytury.”

Kluza: „Zbyt częste i niekompletne próby dłubania przy systemie emerytalnym, zamiast zwiększać odpowiedzialność i poczucie obywateli do zabezpieczenia się na starość, obniżają zaufanie do państwa jako miejsca prowadzenia i podejmowania nowej działalności gospodarczej.”

Organizatorem debaty był: Instytut Debaty Eksperckiej i Analiz

Partnerem debaty był: Instytut Statystyki i Demografii SGH

Dodatkowe informacje: www.IDEiA.pl/debata ; tel. 22 299 66 30; biuro@ideia.pl

---

Niniejsza informacja może być powielana, cytowana i rozpowszechniana w części lub całości bez uzyskiwania dodatkowej zgody Instytutu Debaty Eksperckiej i Analiz. W przypadku wykorzystywania treści z niniejszego komunikatu zachodzi konieczność podawania źródła informacji.

Warszawa, 6 listopad 2018